

5.1 Zbiór *airpollution.txt* zawiera dane dotyczące związku pomiędzy zanieczyszczeniem powietrza i śmiertelnością w 60 miastach amerykańskich. Między zmiennymi są:

Mortality - skorygowana wiekiem liczba zgonów na 100 000 mieszkańców,

Education - mediana liczby lat kształcenia,

NonWhite - procent tej podpopulacji,

income - mediana zarobków w tys. dolarów,

JanTemp, *JulTemp* - średnie temperatury w styczniu i lipcu (w stopniach Fahrenheita),

NOx - stężenie tlenku azotan.

(a) Dopasować model liniowy ze zmienną objaśnianą *Mortality* i zmienną objaśniającą *NOx*. Podać współczynnik nachylenia prostej MNK oraz jego błąd standardowy. Sprawdzić, czy dopasowany model dobrze opisuje dane.

(b) Dopasować model liniowy ze zmienną objaśnianą *Mortality* i zmienną objaśniającą $\log(NOx)$. Podać współczynnik nachylenia prostej MNK oraz jego błąd standardowy. Czy model ten dobrze opisuje dane?

(c) W modelu liniowym ze zmienną objaśnianą *Mortality* i zmienną objaśniającą $\log(NOx)$ znaleźć obserwacje o dużych rezyduach studentyzowanych. Sporządzić nowy model pomijając te obserwacje. Porównać wartości współczynnika R^2 dla tych dwóch modeli.

5.2 W zbiorze danych *phila.txt* zebrano informacje dotyczące cen domów położonych w okolicach Filadelfii (zmienna *HousePrice*) i innych ich cech, na przykład wskaźnika przestępczości w okolicy, w której dom jest położony (zmienna *CrimeRate*).

(a) Wczytać zbiór i zwrócić uwagę na fakt, że brakuje części danych.

(b) Interesuje nas zależność ceny domu od wskaźnika przestępczości w jego okolicy. Sporządzić stosowny wykres rozproszenia i dopasować model liniowy. Zidentyfikować potencjalną obserwację odstającą i wpłynową. Usunąć ją ze zbioru i ponownie dopasować model. Czy nowy model dobrze opisuje dane?

5.3 Zbiór danych *cellular.txt* zawiera informacje dotyczące liczby czytelników pewnego czasopisma (zmienna *Subscribers*).

(a) Sporządzić wykres liczby czytelników w funkcji czasu (zmienna *Period*). Dopasować do tych danych model liniowy i przeprowadzić jego diagnostykę. Zwrócić uwagę na fakt, że współczynnik β_1 jest istotny, mimo, że model jest źle dopasowany.

(b) Wybrać model najlepszy spośród następujących modeli alternatywnych: $\log(Subscribers) \sim Period$, $(Subscribers)^{1/2} \sim Period$, $(Subscribers)^{1/4} \sim Period$.

(c) Używając metody Boxa-Coxa, wyznaczyć przekształcenie $g_\lambda(\cdot)$ zmiennej *Subscribers* dające najlepszy model liniowy $g_\lambda(Subscribers) \sim Period$. W jakim sensie model $g_\lambda(Subscribers) \sim Period$ jest najlepszy?

5.4 Dane w pliku *savings.txt* dotyczą sytuacji ekonomicznej mieszkańców 50 krajów. Poszczególne kolumny zawierają wartości średnie z lat 1960-1970:

Country - nazwa kraju,

Savings - łączne oszczędności przypadające na osobę podzielone przez dochód netto,

dpi - dochód netto przypadający na jednego mieszkańca, *ddpi* - tempo wzrostu dochodu (w %),

Pop15, *Pop75* - procent obywateli w wieku, odpowiednio, mniejszym niż 15 lat i powyżej 75 lat.

(a) Dopasować model liniowy opisujący zależność *Savings* od *dpi*, *ddpi*, *Pop15* i *Pop75*. Zidentyfikować obserwacje o dużych studentyzowanych rezyduach modyfikowanych i dużych wpływach (h_{ii}). Sporządzić

diagram Cooke'a. Usunąć z modelu obserwację o największej odległości Cooke'a. Sprawdzić, że jest ona wpływowa.

(b) Dlaczego dpi nie jest istotne w modelu dopasowanym w punkcie (a)? Sporządzić częściowe wykresy regresji dla zmiennych dpi i $ddpi$ i zinterpretować je.

(c) Obliczyć współczynnik korelacji dla zmiennych $Pop15$ i $Pop75$. Porównać go ze współczynnikiem korelacji dla estymatorów β_{Pop15} i β_{Pop75} . Jak możemy wytłumaczyć zaobserwowane zjawisko?

(d) Sporządzić wykres częściowych rezyduów dla zmiennej $Pop15$. Jaką dodatkową relację w danych możemy zauważyć na tym wykresie?

5.5 Wygeneruj trzy zestawy danych o liczności $n = 30$:

$$x_1 \sim U[0, 10], \quad \varepsilon_1 \sim N(0, 1)$$

$$x_2 \sim U[10, 20], \quad \varepsilon_2 \sim N(0, 3)$$

$$x_3 \sim U[20, 30], \quad \varepsilon_3 \sim N(0, 5)$$

(a) Sporządzić wektor x powstały z połączenia wektorów x_1, x_2, x_3 i wektor ε powstały z połączenia wektorów $\varepsilon_1, \varepsilon_2, \varepsilon_3$. Stwórz wektor $y = x + \varepsilon$ i dopasować model.

(b) Sporządzić wykres rezyduów studentyzowanych modyfikowanych, w zależności od numeru obserwacji. Co można z niego wywnioskować?

(c) Dopasować metodę ważonych najmniejszych kwadratów. Jak wygląda wykres z poprzedniego podpunktu dla tej metody?

(d) Do danych dodać punkt $(x, y) = c(5, 10)$. Który z modeli zidentyfikuje obserwację jako odstającą?